

Storvask 1950'erne,

Naar mor skulle vaske tøj i fordums dage. Det vil sige, i min barndoms lyse tid i 1950'erne, foregik det jo ikke, som det gør nu om stunder, her i begyndelsen af 1990'erne. Man putter tøjet i en supermoderne vaskemaskine, og saa derefter i tørretumbleren, og vips, færdig med det.

Jeg husker tydeligt, at det maa have været i min alder, mellem 5 og 10 aar, og at det maatte have været et særdeles slidsomt arbejde for min arme mor. Først havde man noget, som man kaldte for klatvask, smaating, saasom haandklæder, undertøj og andet. Det blev om aftenen lagt i gamle zinkbaljer med vand, saa at det kunne bløde op til dagen efter. Derefter blev det saa vasket og gnubbet over et vaskebrædt, godt med sæbespaaner og saakaldt knofedt. Jeg har bevaret en af mors gamle vaskebrædder fra den tid. (**Den har jeg været saa dum, at forære min bror, Ove**). Man bruger disse, sommetider nu om stunder, som musikinstrumenter til at slaa rytmen med. Det har jeg set og det lyder egentlig ganske godt. Derefter blev tøjet hængt op til tørre. Om sommeren og i tørvejr, ude i haven paa lange tørresnore, og om vinteren, og i daarligt vejr, indendørs, hængt op omkring kakkelovnen, og saa var stuen ellers fyldt helt op med vasketøj af alle mulige slags. Storvasken gik for sig hver 14 dage, sommetider hver uge, og der blev slæbt mange spande vand op til vaskehuset nede fra pumpen. Det maa have været et meget svært arbejde for mor. Der var omkring 30 meter at gaa med spandene, 2 ad gangen, og det var ikke lette plastspande som man har det i dag, men tunge zinkspande. Opad, med de fyldte spande, og nedad med de tomme. Om vinteren maatte der tændes baal omkring pumpen, fordi denne var frosset. Jeg kan endnu høre mors anstrengte vejrtrækning ved dette slid. Først samle brændbare materialer, til at lægge under pumpen for at faa den tøet op med ild, og saa derefter bringe vandet op. Endnu kan jeg føle varmen fra baalet, der straaledede mod min kind og se mors og mine mindre brødres skikkelser, oplyst af det rødlige flakkende skær fra ilden. Det følte rart, midt i den iskolde vinter. Vintrene var jo gennemgaaende koldere, og der var noget mere sne end som det har været her i de senere aar omkring 1990'erne.

Naa, men ved storvasken, blev altsaa alt snavsetøjet lagt i blød med masser af sæbespaaner. Det lignede smaa flager. Jeg tror, det var soda flager man kaldte det og det duftede pragtfuldt og kildrede i næsen. Næste morgen, blev der tændt op i gruekedlen. En slags komfur, bygget af mursten og med et stort jernkar i midten. Denne blev fyldt op med vand og sæbe, og det nu, blødgjorde tøj, blev saa lagt i denne kedel. Efter en tid begyndte vandet saaledes at koge lystigt. Endnu kan jeg høre vandet boble om tøjet og se dampene stige op fra kedlen, saa at hele vaskerummet fyldtes med damp, saaledes, at man ikke kunne se en haand for sig længere. Jeg kunne ane mor og mine brødre som utydelige skikkelser, som de nu bevægede sig omkring. Mor stod og rørte rundt i gruekedlen med en stor træspage, af form, næsten som en stor grydeske. Der var varmt og der duftede lifligt af sæbe, og jeg elskede at være sammen med mor der i rummet. Navnligt om vinteren var det den rene svir og fornøjelse, at være i vaskerummet naar mor var i gang med at vaske derinde.

Dengang tænkte jeg jo ikke saa meget over det slid, som det jo maatte have været for mor, det var jo ogsaa det normale dengang. Jeg ville nu nødigt lave den slags arbejde i dag. Tungt slid og meget tidskrævende var det. Storvasken kunne af og til, strække sig over flere dage, og det maa nu have været helt umuligt med den store mængde tøj, som fyldte hele stuen op. Der var spændt tøjsnore op allevegne. Stuen var jo ogsaa det eneste rum, der var opvarmet, fordi far ret tidligt, rev det gamle køkken komfur af jern ned, og vi fik saa gasblus i stedet for. Det var trods alt en stor lettelse for

mor i køkkenarbejdet. Men gassen kunne nu ikke varme saa vidunderligt, som det gamle jernkomfur kunne det. Der kunne, naar der var meget koldt, være et tykt lag is paa væggene i køkkenet, paa grund af den megen fugt fra mors mange gryder. Desuden var gassen ogsaa farlig. Engang i begyndelsen af 1960'erne, ville min mor bage i ovnen. Hun syntes ikke rigtigt at ovnen virkede, stak derfor hovedet helt ned til ovnen for at se bedre og tændte paany. Køkkenet blev raseret og vinduerne røg sig en tur, men mor der næsten havde staaet med hovedet helt inde i ovnen, fejlede intet. Hun havde end ikke hørt et brag.

Naa men tiden gik jo alligevel, og der blev saa mere moderne tider, og en skønne dag, dukkede der saa en mand op med et stort underligt udseende mekanisk skrummel af hvidglaseret metal og graa zink. Dette underlige monstros, kaldte man en vaskemaskine. Det lignede nu ellers godt nok ogsaa gruekedlen noget. Det store aabne kar, og i bunden og i midten af dette kar, en underlig gevækst med lange ribber paa siderne, og denne tingest, som maatte have været omkring 30-40 cm. høj, kunne dreje sig frem og tilbage, og fik dermed tøjet til at bevæge sig, naar der altsaa kom strøm paa maskinen. Aller øverst paa en arm, der kunne drejes, sad der et par presse ruller, som kunne drejes rundt med et stort haandsving, saaledes at man kunne presse vandet ud af tøjet ved at lade dette glide ind mellem rullerne, som man saa drejede rundt med haandsvinget. Man skulle lægge godt med kræfter til, ved dette arbejde.

Dette monstros, kunne man leje dengang for længe siden, af en mand der boede oppe i Løjt, og han hed Niels Olling. Selvom vandet stadigvæk skulle bæres op nede fra pumpen, saa kunne maskinen nu selv koge og vaske. En utrolig stor lettelse i vaske arbejdet for mor. Det er vanskeligt at forestille sig dette i dag for dem, som aldrig har set og været med til dette. Mor maatte have anset denne vidundermaskine som et stort mirakel. Ja, men saaledes gik da saa tiden og der blev mere og mere moderne tider, som vi kender det nu om stunder i 1990'erne. Det blev til sidst, helt som det er i dag, og maskinerne kom mere og mere til at ligne dem som vi kender nu. Men det var nu et meget svært arbejde dengang, og endnu sværere, før jeg selv kom til verden og kunne berette om dette. Alle disse utallige husmødre med de store børneflokkede der knoklede livet af sig selv. Der var ikke mange af disse der opnaaede en høj alder uden at gaa fysisk til grunde og uden at forstanden tog skade deraf. Stakkels mor var ikke en af dem der kom let om ved det.